

Dada je sedela na pločniku, kraj velike gvozdeno ribe. Bila je to morska neman, isalivena u gvožđu, od koje je u sebi nosila strah još iz detinjstva. Ali, Dadine oči su sada sasvim odsutno prelazile preko gomile koja ju je posmatrala. Njeno potamnelo lice, prljavo, po kojem su bore bile toliko isprepletane da se cela glava, sa davnom kosom čiji su pramenovi mestimično bili beli, pretvorila u klupko. Visoko letnje sunce kao da je dražilo gomilu. Deca su vikala ciktavim glasovima naivnim i, u isto vreme, pakosnim: „Dada! luda Dada“, a lica ljudi, znojjava i skoro osušena, činila su se Dadi nestvarnim. Jer je u njima bilo groze i nerazumljivog straha. Ona sklopi ruke kao u molbi i pođe napred. Haljina joj u pokretu pokri prijavu kočena, nesigurna i crna od sunca. Ljudi ustuknuše i deca se umiriše za trenutak. Dada kao da je tražila od njih nešto što joj je ukradeno vrlo davno. Ipak, njeno lice je u mnoštvu bora otkrivalo da oseća uzaludnost svoje molbe. Prede nekoliko koraka spustivši se sa pločnika na kaldrmu, bliže ljudima, pružajući im ruke. Onda se ponovo vrati i sede kraj velike ribe. U gomili nastalo komešanje. Dada spusti glavu u kvrgave ruke i zaplaka.

Jedan dečak joj pride sasvim blizu i, savladavši strah od nemoćne Dade, dodirnu rukom njenu haljinu. Ona se i ne pomeri. Tada je povuče za kosu. Ona podiže lice i zagleda se u dečakove oči. Dečak poče da bleđi. Dada polako podiže ruku nad klecavim dečakom i dodirnu mu obraz. Iznemada, dečaka obli rumenilo. Polako se povuče, koratajući unatrag. Dada odjednom vrisnu. Ali, to nije bio vrisak koji izaziva iznemada pitanje šta se sada u Dadi događa, bio je to lepeš mraka što se suravava niz njeno telo, grozan i nerazumljiv.

Onda su ljudi počeli da se razilaze. Deca su prestala da traže zanimljivo u Dadinim pokretima i rečima. Sve se svelo na dve reči: „Luda Dada“, i svi su bili uvereni da će je i sutra zateći ovde, na trgu, kraj metalne ribe čije se čeljusti više ne plaši, koju čak sa nežnošću, kad ostane sama, dodiruje, i kao da svojim dodirnom otvara vrata svog sveta u kome će provesti noć. Sumrak Dadu polako poistovećuje sa pločnikom i kaldrmom pred njim. Poneki noćni prolaznik, kad prolazi Dadinim mestom na trgu, obilazi je, plašći se da ga iznemada ne dodirne svojim prljavim rukama. Jer od njenog dodira, oseća, struji telom čudan osećaj mraka, ludila, smrti čak...

Vojnik kraj ringišpila stavlja Dadi ruku na rame i govori joj nerazumljive reči. Ruka mu polako prelazi sa ramena na nadlakticu i prsti poslažu toliko snažni da Dada glasno jaukne prestraviši vojnika, onda mu se širokim smehom baca u lice i zbunjuje ga do crvenila. Dada odjednom primećuje kako se on pred njom polako smanjuje, kako sa svojim stidom i zbunjenim licem nestaje u pločniku, rastapa svoju sigurnost tu pred njom i uvija se na tihom podsmehu iz Dadinih očiju. Ringišpil se vrti do povraćanja. A grbavi vlasnik ringišpila, već po treći put, stavlja ploču sa melodijom koju peva Imperio Argentina. Nekoliko vojnika, nešto dalje od njih, posmatraju u visini pokretne sijalice u boji. Jedan pokušava da zviždi istu pesmu, ali mu se zvižduk guši u galami što je nekim vicem izaziva druga vesela grupa. Dada ponovo spušta svoj, sada već umiren pogled, na vojnika koji je dodirnuo njenu ruku. U očima — kao da nosi pitanje. Zbunjenost na njegovom čelu popušta. Sada Dada njega drži ovlaš za mišicu, i očekuje da joj nešto kaže. Mrak kao da se iznemada spustio. Hvataju se za ruke i vojnici je vodi ka ringišpilu, plaća kartu za nju.

— Dada — pita vojnici kasnije — koliko ti je godina?

Dada ga isprva nepoverljivo posmatra. Lice joj se sužava za trenutak. Onda, odjednom pakosno, baca vojniku reči u lice.

— Petnaest, nešto više od petnaest.

Vojnik okreće glavu i pljuje na kaldrmu. Onda se osvrće oko sebe da vidi nije li to neko primetio. Zakopčava jedno dugme na svojoj bluzi, i vodi Dadu izvan grada, u kolibu kraj bare, gde stari Ferko po celi dan peca ribu.

Čini mu se da noć i zvezde postoje samo zato da vide lepo tamno Dadino lice koje već dodiruje dahom i oseća kako iz njene kože ka njemu struji trenutak zrenja. Rat kao da je zaostao, zadimljen tamno na nekoj zvezdi, i samo u nekoj sekundi zalaga čudnom prijatnom bojom, bojom Dade, koju mu je podario, njenim smeom i punim usnama, koji se dotiče.

— Kakav si ti? — pita ona i pitanje je zaista toliko nerazumljivo i njoj.

— Kako, kakav sam?

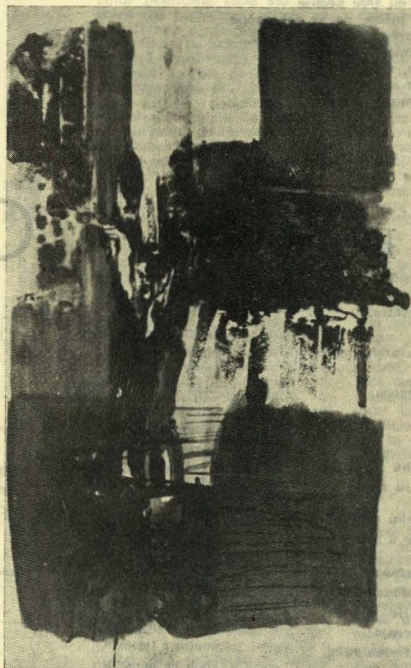
— Oduke si?

— Daleko — odmahuje i, za trenutak, kao da mu se dah guši u tu daljinu, čuti.

Iz grada, još uvek, sa trga, dopire pesma Imperio Argentine. Na mahove se guši da bi ponekad postala sasvim jasna, do reči. Zastaju pred Ferkovom kolibom. I ništa se u njoj ne čuje. Jedan svetlac spustio se niz veliki dud kraj kolibe i pao na krov od trske. U bari pored kolibe kao da živi svet riba. Praćakne se neki put nešto u vodi, zadržati obala od blagog talasa, tišina se preda ushićenom cvrčku, zatutnji u daljini nekakav rat. Vojnik skida opasak i stavlja ga kraj sebe, na travu. Trava miriše na zeleno i ono polako zalazi u kosti. Dada se spušta pored njega. Vojnik miriše na ulje, i na sapun na koji miriše toliki vojnici. Dadi je taj miris prijatan i ona sve bliže prinosi svoje nožrve njegovom licu. Nebo odjednom postaje nešto blisko, što pokriva, a u

dušan kopčalić

VREME, TAJNA

VLADISLAV TODOROVIC

crveno i crno

njegovoj dubini traje vreme koje otkucava u grudima, u slepopločnicama, uznemirava krv, rastapa prostor koji postaje sve manja i manja kap, onda i ona nestaje u zadimljenosti da bi doživela svoj preobražaj u dva umorna i zadovoljena tela. Nebo traje.

— Dada — govori Ferkova starica sutradan — jesi li vodila računa o detetu, čuvaj se dobro, ostaviće ti ga neki vojnici. Ostaviće ga i otići, pa, i ako ostane živ u ovom ratu, sigurno se neće vratiti tebi.

Dada za trenutak zamišljeno posmatra mrava koji joj prelazi preko članka, onda ga dodiruje svojim tamnim prstima i on pada u prašinu koju greje sunce. Ne, to se neće dogoditi, do sada se bar nijednom nije dogodilo. A zar bi to zaista bilo tako strašno?

— Mlada si još za to — nastavlja Ferkova starica i primećuje joj se sasvim blizu, mada zna da je Ferko, koji se nalazi u blizini i glete mrežu, glav — nastavlja šapatom: „Ti si još dete i to bi bila prava muka. Pazi se!“

Starica odlazi u kolibu i iznosi jedan veliki lonac, stavlja u njega dva šarana koje je Ferko toga jutra ulovio u bari. Izraz njenog lica se menja. Zaboravila je sve o čemu je maločas razgovarala sa Dadom. Dada odjednom oseća strah. U svemu nalazi napuštenost. Misli starice bave se njome samo toliko koliko ona stoji pred njom, a stari Ferko kao da je više i ne primećuje. Dada podiže glavu. Ravnica pod jutarnjim suncem, puna

trski i bara, proletnja i mirisna, ukovrdžana retkim drvećem, obično dudovima, preli popodnevnim jarom. I Dada opet oseća da je pored starice sasvim sama u ovom prostoru gde se pokatkad čuje daleki pucanj a drumom, nedaleko od bare, tutnje kamioni puni vojnika. Za trenutak zatvara oči i zaželi da nešto sanja, da se odnekud probudi u svetu koji nije ovaj i njen, u nekom drugom, tuđem svetu, kojom je zavidna i koji traje tamo, u gradu. U svetu koji ne miriše na biljke, na travu, trulo korenje u bari, na ustajali hleb u ostavi od kojeg miriše cela koliba, već tajanstveni svet suštavih haljina i zanosnih mirisa što dopiru ispod pazuhá gradskih žena.

Ali ovaj svet traje. Jedna kritica je izbacila zemlju tu, skoro kraj nje. Piramida isitnjene zemlje, sa otvorom na vrhu, podseća na humku nekog ko želi da joj napakosti. Besno gazi nogama po rastresitoj zemlji i kao da iz njenog grla dopire tiho cviljenje koje Ferko, zastavši za trenutak, ne čuje, ali iz Dadinih pokreta zaključuje da se u njoj događa nešto čudno. Govori:

— Mlada kobila, nemirna je.

Smeje se sebi u nedra. Smeu mu je pun nemoćnog cinizma koji se taloži u borama i nepovratno nestaje u vazduhu, ponovo se prihvata posla koji je prekinuo.

Ulicom protumjaše tenkovi, odoše na istok. Sunce je i dalje zagrevalo asfalt. Dada je na bosim tabanima osećala prijatnu toplinu kasnog proleća. Dugo je posmatrala vojnike na tenkovima i čuđila se nečemu na njihovim licima. Kao da su želeli da joj nešto dobace. Ona im se nasmeši. Pride čovek sa pijanim licem i dotaknu joj rame kažiprstom. Ona se trže. Sunce mu je osvetljavalo lice i zamagljene oči. Povukao ju je za ruku:

— To su gadovi, — reče joj na uho — to su pravi gadovi, ovi vojnici, a sada idu da bi im tamo negde otkinuli glavu.

Čovek se nasmeja i ponovo povuče Dadu. Ona pođe za njim. Nije je se ticalo kuda je vodi.

— Kad ih ima toliko, — nastavi čovek — toliko mnogo, dođe mi muka i...

Dada ga više nije slušala. Čovek je bio u košulji, prugastoj, prijatnoj, i imao je široka leđa. Zažele da ih dodirne.

Ušli su u kuću čiji je hodnik imao zidove od zidova zastrujala miris vlage. Sedose.

— A ti? — reče čovek iznemada i ljutito je uhvati za grud — Ti si postala njihova kurval!

Dada se uplašila i pokušala da ga odgurne. Čovek je steže još čvršće. Dahtao joj je u lice i pokušavao da je savlada. Ona mu se poda.

— Zašto si rekao da su oni vojnici gadovi — zapita ga najzad.

— Zato što to nisu naši vojnici.

Dada se zamislila.

— Pa kad naših vojnika nigde nema.

Čovek se nasmeja. Imao je u gornjoj vilici islovaren zub. Iz njega je zapahnuo smrad.

— Znaš li ti uopšte šta je to rat?

Dada je rat znala od dvanaeste godine. Uvukao se jednom u Ferkovu kolibu, činilo joj se da je to bilo veoma davno. Došli su ljudi zajedno sa ratom. Ljudi koji do tada nikad nisu bili u Ferkovoj kolibi. Neki su te noći spavali napolju jer je, kao i sada, bilo proleće. Dvoje su spavali u kolibi sa Dadom, u njenom krevetu. Ferkova starica joj je rekla da se ne plaši. I da rat za nju nije tako strašan kao za ostale. Dada je te noći plakala. Pa je rat odjednom postao nešto drugo. Na trgu u gradu osvanuo je ringišpil, odande se muzika čula čak ovamo. Dada je, prvo sa strahom, nekoliko puta dolazila i posmatrala kako se u vazduhu, zajedno sa šaricama ushićenja, vinuše i ljudi, vojnici, i nekakve žene. Zažele i ona da jednom poleti praznim prostorom, da se rastavi od zemlje i da otiče srećno, kako bi jednom tu svoju sreću odnela u kolibu kod starog Ferka, kako bi razmišljala o njoj. I dade joj se prilika. Vojnik je platio kartu. Dani su prolazili i mnogo je vojnika Dadi plaćalo kartu za vožnju na ringišpilu. Nekad bi je uhvatila vrtloglavica i osećala bi kako joj se diže utroba, zaželela bi u tim trenucima da zatvori oči i da nestane iz sebe. Treća je godina kako Dada, kraj ringišpila, posmatra željne pokrete vojnika. Njeno telo raste, ono se nadima i izjaviva. Ponekad, kada je sasvim sama, u travi, lenjih prepodneva, zamišlja sebe kao nešto veliko, ogromno, oko čega se vrti jedan mali ringišpil lica.

Poljima se hvata bela svila. Oseća je kao paučinu na svom licu. To su prijatni popodnevi časovi, kada se telo odmara uspravno, u hodu svežom zemljom. Preskačući jarkove sa malim cvetićima u ustima. Onda odlazi u grad. Pogled joj se, u polupraznim ulicama, zaustavlja na najčudnijim stvarima, koje ispituje polako i sa nekakvom željom da im progovori svoju reč. Velika riba od gvozda, na trgu, kraj česme, nedaleko ogromnog kamenog krsta, iz koga zakuju vremena, riba što nimalo ne liči na ostale ribe koje je stvarno videla, obojena zeleno, sa snažnim i izvijenim repom i perajama ostrim kao nož, privlači joj pogled po koga zna koji put, i ona je se dotiče, dok prolaznici na nju uopšte ne obraćaju pažnju. Čini joj se da se nalazi u nekom drugom svetu dok svoj tamni, mali prst, zavlaci u njene čeljusti iz kojih izbija mrak, onda ga odjednom trže, kao da će ta neman iznemada oživeti i odgristi ga. Miluje je po glavi sa očima veličine oraha. Iz prijatne dosade noktom joj struže boju sa čela i prinosi je sasvim blizu da bi osetila miris. Oseća se miris prašine. Vraća ponovo svoju punu ruku na njeno telo i mikuje ga od jednog do dru-

gog kraja. Prenosi se nežno u svet koji sama stvara: negde daleko, u nekoj velikoj vodi, gde žive ovakve velike ribe, sa snažnim perajama, ostrim i uvek u pokretu, lebdi ona, Dada, i niko je više ne dodiruje, niko čak od ovih bića koja kruže oko nje i ne pokušava da je zaplaši, čini joj se, u stvari oseća, da svi oni imaju želju, isto kao i ona, da večno izvijaju svoje telo u žitkoj, pokretljivoj vodi, prozirnoj, punoj sunca, da ga izvijaju do prijetnog zamora i da uranjaju sve dublje, kako bi se vratilo nekakav san koji treba da bude sanjan.

Ferko i njegova starica svakim danom postaju sve stariji. Teže se kreću, i ona svoje tajne, polako, sve češće predaje nemoj ribi na trgu, gde provodi vreme između rasplajene igre vojnika i lenjih jutarnjih šetnji.

Ali vreme i Dadina igra na pločniku kao da su jedna davno pripremljena zamka za njeno telo. Grudi nekad hoće da se svojim vrhovima dotaknu nemogućih predela izvan njenog sveta, lica vojnika prevaraju se u najbržu vetrešku u kojoj su dani raznobojne zadihane svetiljke. Pokatkad joj se učini da im krade svetlost, zatvara oči i duboko zaranja u ravnodušnost iz koje je prene poneka senka, dodir, ili ružan san kojeg želi da se oslobodi. Vreme se uvija oko njenih lebdara i čini joj se bezumno, podmuklo, vreme znanja, vreme tajni u nenoj utrobi iz koje kao da palica skrivena težnja nečeg ogromnog i snažnog, izvan nje.

— Prokleta Dada — govori starica i klima glavom. — A govorila sam ti mnogo puta da paziš!

Dada skriva svoje lice, jer joj se čini da iz njega svakog časa može poteći osećaj koji će uništiti staricu. Htela bi da joj objasni, ali iz njenog grla, sasvim tiho, klizi jedna uplašena reč. Ta se reč uvija kao glista na suncu, suši se i postaje besmislena, a treba da bude opravdanje, treba da bude zaštita životu koji nastaje u njenom dubokom telu.

— Vojnici! Vojnici su ti bili potrebni! Baš ovi gadovi... Govorila sam ja njemu — starica pokazuje glavom na gluvog starca, koji još uvek glupo posmatra nadimane Dadinog tela i na uglovima usana nosi zadovoljstvo pomešano sa ironijom, — još one prve noći, kada su bili tu, govorila sam mu da ćeš ti jednog dana nositi... njihovu... njihovu...

Starica, zagrenuta, odmahuje rukom i čini se kao da u tom trenutku plače, spušta glavu.

Dada na svom palcu drži malu žutu bubamaru, i tako bi u ovom trenutku želela da započne onu davnu pesmu, koju je naučila pre ovog rata: „Leti, leti, bubamaro... ako nećeš leteti, ja ću tebe...“ Ali bubica kao da oseća Dadinu nemogućnost, sama silizne sa njenog prsta i u kratkom letu nestaje u travi koja je visoka i već pomalo zardala od avgustovskog sunca.

Jesen se oblačila niz padinu i nosi miris bresaka. Dadina krv se polako pretlače u daleko vreme. Vreme se poigrava lišćem i satire mu zarđale usne. Poljubac je toliko lep i sarkav da se u selidbi ptica ispod stambenih streja u isto vreme kriju radost i tuga. Na poljima je ostao Dadin pogled bez svile. Razapet u očekivanju, bez straha i ludo željan. Onda prskaju plodovi i na njima se hvata sladak sok, kao kap suze. Dada je zrelja za jedan život.

— To malo štene! — govori starac i ne obazire se na Dadinu lažnu ljutnju, hvata ručice devojčice i stavlja ih na svoje ogrubele usne. Plać kao da u njegovim gluvim usima ipak nećim odzvanja. — No, no, što me tako mrziš, lepi moj...

Starica ga blago gura i uzima devojčicu u naručje. — Uplašićes je! Za tebe je vuk a ne dete, da se igraš njime! Skloni se...

Jednog dana. Nedaleko od trga, dok je Dada posmatrala kako košava nosi suvo lišće po trotoaru, dva vojnika s puškom uhvatila su je za ruke. Povede je čući. Ona, prvi put, oseća pravi strah od vojnika. Njihova tamna lica i pokreti sasvim ravnodušni prema njenom telu, iznenadiše je za trenutak. Pomisli na dete. Ono je bilo u Ferkovoj kućici. Još uvek nije mogla da veruje da se to baš sa njom događa. Uvedoše je u malu sobicu, gde je pod bio pljav i mirisao na vlagu. Čovečuljak u uniformi izide iz jedne druge sobe i uputi se Dadi.

— Tako. Ti si ta bolesna?

Nije ga odmah razumela. Pogled joj je bio sasvim otvoren. Upru u oči čovečuljka, sitne i zelene.

— Zarazila si nam vojsku i sada tako bezobrazno gledaš.

Ona pusti oči na pod. I Dadu osuđuje.

Devojčica, s vremena na vreme otvori oči, i sluša šum košave u krošnjama drva pred kućom. Onda joj se plać raznosi po uglovima kolibe a starica samo klima glavom. Ferko luta gradom i molbi boga da Dadu što pre puste, jer će dete umreti od gladi. Obilazi stražara pred zgradom u kojoj su zatvorili Dadu. Oteraše ga.

— Spavaj — govori starica i stoji detetu kraj glave, — kad zaspiš doći će Dada i dobićeš mleka. Probudiće te ona kad dođe, ne brini, misli ona na tebe, ona te je želela više od svih. Spavaj... a kad se ona vrati... buji... buji... beji...

Sitnim očima dete radozno upire u staričinu suvo lice i, kao da u tom trenutku sve shvata, čuti. Čutanje stariću nagoni na plać. Dade nema već peti dan. Hoće li Dada jednom doći?

Ferku se odjednom učini, dok je posmatrao dete, da se te male ruke sve više pretvaraju u nepokretne grane koje iz ko zna kog razloga leže na belom jastuku. Plać je sve slabiji, a telo se sve više izdužuje i dobija žućkastu boju. Dugo zuri Ferko u to malo nepomično telo i želi da se sve ovo jednom završi. Da nestane očekivanja, i nije siguran da li sada još uvek on i starica očekuju Dadu ili nešto drugo, što treba da naide u ovu sobu kako bi prestala ova neodređena zbunjenost od umiranja deteta. Starica uzima bocu i pokušava da nahrani dete. Niz ljubičasti obraz malog lica razilivaju se mlazevi kraljevog mleka, nepotrebn i u obliku potočica koji se odlivaju u beznađe. Najzad se oboje umirise. Kasno shvatiše da je dete bolesno, veoma bolesno, i kad to otkriše, brzo se pomirise sa očekivanjem da se dete zauvek prestane svojom već sasvim isušanim telom kretati na jastuku.

I ta prokleta kiša, misli Ferko dok posmatra tavanicu sa koje se otkidaju kapi vode i padaju na uzglavije deteta.

— Dok ne počne da pada ne možeš nikako saznati gde prokišnjava.

Sklanjaju dete sa tog mesta u drugi ugao sobe. I ono je sada u polumraku, daleko od malog prozora na čijim se oknima hvataju krupne kapi pa izobličavaju sve predmete napulju, oduzimaju im stvarni oblik i pretvaraju ih u čudna priviđenja. Starica stavlja veliki lonac, onaj isti u koji je one dve velike ribe stavljala pre toliko meseci, stavlja ga na pod, ispod tavanice gde prokišnjava. Kapi kao da se veselo spuštaju, bubnjaju po dnu lonca, jedna za drugom, ispunjavaju prostor bubnjanim, zvukom koji začas unosi tihu radost pa onda beskrainu tugu sjedinjenu sa cviljenjem deteta. Čutanje iz dana u dan postaje sve dublje. Ferkoovo lice je pokrila neka mrka boja ispod koje se oseća staračka ravnodušnost, zasićenost prizorima, i neprobijnost za sve što bi i za trenutak razbudilo njegov osećajni svet. Sve dublje zalazi u nekakav potpisan iz kojeg, kada se sasvim razbudi, luta očima tišinom koja ga okružava. On ne čuje udaranje kapi u okno prozora. Posmatra samo njihov klizak doticaj sa staklom i slivanje ka dnu sa vanjske strane. Starica, da bi mu nešto rekla, mora snažno vikati, no njoj izgleda svakim danom ponestaje i volje i snage kojima bi to jedva pokretno telo i taj tajanstveni mozak naterala da zajedno s njom učestvuje u ovom malom svetu gde je dete već drugi dan zabvorenih očiju, plavih kapaka, i nepomično u grudima iz kojih se samo ponekad zabuje da tamo još postoji život.

I dete je najzad umrlo. Iz očiju starica nije potekla suza, jer veoma malo suza ostaje starcima. Vešto i smireno, starica je pokopala dete. Za njom je išao Ferko i, posmatrajući umireno nebo kasne jeseni, razmišljao nešto što zaista nimalo nije bilo u ovom vremenu. Posmatrao je opustela polja i svojim zgriženim plućima udisao prijetan vazduh. To kao da je odjednom živnuo u njemu. Postao je razgovoran. I dok je starica svečano čitala vračačuci se sa groblja, on je kraj nje pričao o polju. Zasadice sa one strane kućice, tamo gde je sada zemlja omeđana i gde je sasušen korov, zasadice na proleće mlad zelen luk, prošle godine ga nisu imali, i nešto rotkvice, graška, a možda čak i jagoda, onih pravih jagoda, čiji je miris sasvim različit od divjih, koje sada rastu. I ukus im je sasvim različit od ovog, a čini mu se da su i krupnije.

Vreme se Dadi, kada su je pustili, učinilo kao ogroman nož. Sećivo mu je klizilo i polako zasećalo prostor kojim se kretala. Sve je bilo ispresecano, i iz velikih posekova isticala je praznina ispunjena mirisima zime. A mirisi zime su čudno obavijali sve predmete kojih se doticala, kao da je žele odbiti od sebe. Tamne mrle na njenom telu, od susnežice, modre, na nekim mestima zelene i razgranate u žilicama, brzo su postale njena trajna zapuštenost. Pretvarala se polako u senku koja svojim mrtvim telom podseća na nešto što je sakriveno duboko, kao bol. Suludi Dadin smeh, kada bi je zima ophvala na trgu a svet pretvarala u besmislen magličastu zaravan, isprva je plašio ljude; ukivao im se u misli, nosili su ga u sebi neko vreme udružujući ga sa grozom, onda ga ispuštali i polako se navikavali na njene šetnje gradom za vreme kojih je izgovarala neke čudne reči. Nekad su te reči bivale toliko jasne i snažno bezobrazne da su od nje morali okretati glavu, jer, široka Dadina usta sa požutelim zubima, na sasvim izduženom i prijavom licu sa koga su bore davojski zračile neku pakost i jad u isto vreme, kao da su u tim trenucima otkivali jedan deo njih samih, kao da Dadina bolest može preći, zaraziti, i isto tako izagnati iz njih, na površinu, ono što Dada svojim suludim kretnjama i svojim razvezanim mislima više ne krije.

Zima je prošla ali je Dada ostala luda. Očekivala je proleće u polju i trčala za vojnicima koji su je se plašili isto kao i deca. Pokušavali su da je se na neki način oslobode kada im je bezobrazno nudila svoje sasušene grudi, izatkane žilicama plavim od zime i razgranatim po celom telu. Bili su zbunjeni njenom promenom i kao po nekom zakonu uvek prećutkivali pitanje: Šta se to njoj dogodilo?

... i sumrak Dadu polako poistovećuje sa pločnikom i kaldrmom pred njim. Poneki noćni prolaznik, kad prolazi Dadinim mestom na trgu, obilazi je, plašeći se da ga iznenada ne dodirne svojim prijavim rukama. Jer od njenog dodira, oseća, struji telom mrak, ludilo, smrt čak...

ZORAN MILIĆ

rekvizijem za tetka anu

Evo nas u tunelu evo nas u tunelu
Ciji jedan kraj dodiruje drugi
Drugi mu se kraj završava
Na tetka Aninom krilu
A sa obe strane je noć
I ona se mojim imenom završava

Na jednoj strani su veliki tuneli
U kojima ptica svija gnezno
Na drugoj strani je ljubav
Koja se tragično završava
A sa svih strana stižu se reči
Digne pogled dolina
Orao zaboden krilom u zemlju
Na smrt osuđuje slabijeg od sebe miša

SRUŠILO SE BRDO ZMIJE SU OSTALE
GOLE POD VEDRIM NEBOM
Mole boga što im ja nisam oganj
Ali kad me uhvati ono moje
Ludilo — napisacu ja drugo brdo

EVO NAS U TUNELU EVO NAS U TUNELU
CIIJ I JEDAN KRAJ DODIRUJE DRUGI
Drugi mu se kraj završava
Na tetka Aninom krilu
A sa obe strane je noć
I ona se mojim imenom završava

Sedam anđela ima u tetka Aninoj sobi
Sedam anđela tetka Ana šta to znači
Svaki veruje u svoju budućnost
Svakome je lažna besmrtnost maklonjena
Sedam malih zveri uperenih u nebo
Sedam pokojnika bez srca

Prvi je načinjen tako
Da se smeje devojkama
Drugi je načinjen
Tako da zlatne jabuke baca
Treći i četvrti bez očiju
Peti veruje u svoju prošlost
Šesti zna šta tetka Ana radi.
Seđmi joj se udvara

Sedam anđela ima u tetka Aninoj sobi
Sedam anđela tetka Ana šta to znači

počecu da se bojim saznanja
da sam svuda prisutan

Voleo sam jedno drvo koje se pailo i gasilo
Negde na severu
Uništao sam laste
I cvetu izdavao naredjenja
Verovao sam tetka Ani
Sve dok nije potpuno poludela

Sada ona hoće da meri vreme
Pomoću svoje zablude
Ja joj kažem svet je još zelen
Svet je još zelen tetka Ana
Ona meni kaže
Svet je od nekih kristala
Svet je od nekih kristala

TAKO NESTO ZAPEVA
IZ SNA SU MOG DIVLJE ZVERI IZLAZILE
Sad peva praznina naivno i čudno
Kako se proleće setilo da dode usred zime
Kako ludo zavoleh sebe
Jer znam da me više nema

Moj pas laje na zvezde
Kiseonik mi se u plućima rasprskava
Ne umem više da govorim
Ne umem ni da pevam
ZAUSTAVITE MI SRCE POČECU DA SE BOJIM
SAZNANJA DA SAM SVUDA PRISUTAN

bnar u iščezloj šumi

Te večeri jedan u kući umre
Zapregosmo smuku u kola
Krenusmo preko polja
Iz polja u daljine

Veliko crno kljuse
Čeljustima zemlje grize
Kopitama nebo kopa
Stigosmo do večeri

Vadimo kamen
Zakopavamo kosti
Otvaramo zemlju
Sadimo jorgovane

Zaklanjamo se od vetra
Zaklanjamo se od sunca
Šta znaš šta sve
Može da se dogodi